

„Déryné voltam Kanadában” - 100 éve született Kertész Sándor

2011/10/27 - 2012/03/31

[1]"És a bérlők nemcsak Torontóból jöttek, hanem a környékről is, sokszor száz-százhusz kilométeres távolságról, ami persze további kötelezettséget rótt a társulatra. Ragaszkodtak a kitűzött előadások pontos megtartásához. Harminc év alatt mindössze két ízben maradt el a premier ..." *Enyedi Sándor*

A Színháztörténeti Tár **„Déryné voltam Kanadában”. 100 éve született Kertész Sándor, a Torontói Művész Színház alapítója** című kamarakiállítás 2011. október 27-én, csütörtökön, 16 órakor nyílt meg az Országos Széchényi Könyvtár Színháztörténeti Tárának katalógusfolyosóján és olvasótermében.

A Színháztörténeti Tár kamarakiállítása

[1]Ki is volt Kertész Sándor, aki „*elragadóan dicsekvő*” könyvében kanadai Dérynének nevezi magát, s akit mások „*az utolsó magyar vándorszínész*”-nek aposztrofáltak? (Molnár Gál Péter)

Debreceni középiskolai tanulmányok után 18 évesen lépett színi pályára. Debrecen, Sopron, Pécs, Kispest után Pesten szerepelt a Royal Színházban, majd a munkaszolgálat évei után ismét Debrecen, Pécs, Veszprém következett, végül a budapesti József Attila Színházban színész és rendező. 1956 novemberében távozott Magyarországról és tekintélyes számú magyar emigránshoz hasonlóan Kanadában, Torontóban telepedett le. Hosszú színházi pályafutás után 1990-ben hunyt el.

„Aki valamelyest ismeri a diaszpórában életre hívott színházi kezdeményezések sorsát, az tudhatja csak, milyen óriási teljesítmény három évtizeden át ugyanannak a társulatnak az igazgatója lenni. Nyugodtan leírhatjuk: példa nélküli teljesítmény.” (Enyedi Sándor)

Az amerikai kontinens jelentősebb magyarlakta területein számos kísérlet történt magyar nyelvű színház létrehozására. E kísérletek eredménye többnyire csak egy-két előadás, jó esetben egy-két évadon át – illetve ritka kivételként – egy-két évtizeden át való működés volt. Ilyen ritka kivételnek tekinthető a New Yorkban működő, többször átalakuló és megújuló Amerikai Magyar Színtársulat; hét évig működött a Dél-amerikai Magyar Színjátszó Társaság (olyan tagokkal, mint Páger Antal, Vaszary Piroska, Hajmássy Miklós); öt évadot ért meg a New York-i Operett Színház (itt Jávör Pál lépett fel többször).

A Kertész Sándor-féle Torontói Művész Színház 30 évig működött. Mi lehetett e szokatlan siker titka? Kertész a kezdetben zömmel 56-os emigránsok körében megérezte az igényt a magyar nyelvű színházi előadások iránt és megtalálta azt a működési formát, ami legjobban megfelelt a diaszpórában élő magyarság anyagi lehetőségeinek, életkörülményeinek – évi 3-4 bemutató, hétvégi előadásokkal, gyakori felújításokkal, majd magyarországi és emigráns magyar vendégművészek rendszeres szerepeltetésével. (A színház 15 éves fennállása alkalmával megjelent „Számadás” című írásában Kertész 82 bemutatóról illetve 320 előadásról tesz említést ez idő alatt; a külföldiek mellett 77 magyar szerző darabját adták elő több mint 160 művész fellépésével; a színházi előadásokon kívül szerzői esteken, műsoros ünnepélyeken, irodalmi esteken léptek fel a színház tagjai; Torontó mellett rendszeresen tartottak előadásokat Montréal, Hamilton, Ottawa, Kitchener és Galt közönsége előtt.)

[2]Enyedi

Sándor színháztörténész szavaival: mint színigazgató, „egy személyben volt ... színész, rendező, színházi titkár, dramaturg – tehát szinte minden... felesége magyarországi éveiben a Nemzeti Színházban dolgozott, s a sokéves tapasztalat most kamatozott. Segítette férjét a szervezésben, a díszletezés megoldásában, a kosztümök kiválogatásában... Az évek folyamán a nézők adatait pontosan tükröző adattárat fektettek fel, amely segítette a bérletesek széles táborának kialakítását. Név szerint ismerték bérelőiket s pontosan tudták, kinek hol van a hagyományos helye. Bérletrendszerük annyira bevált, hogy a kölcsönös bizalomra épített kapcsolat alapján a bérelő akkor is elküldte csekkjét, ha valami közbejött ok miatt nem nézhette meg az előadást. És a bérlők nemcsak Torontóból jöttek, hanem a környékről is, sokszor száz-százhusz kilométeres távolságról, ami persze további kötelezettséget rótt a társulatra. Ragaszkodtak a kitűzött előadások pontos

megtartásához. Harminc év alatt mindössze két ízben maradt el a premier ... A diaszpóra sokféle emberből tevődik össze. Sokféle érzékenységre kell tekintettel lenni. A harmincéves fennállás magyarázata lehet az is, hogy ebben a sérülékeny, törékeny világban Kertész apolitikus színházat művelt, s főleg olyan darabokat vitt színpadra, amelyek a nézőket az óhazára emlékeztették, s ilyenformán az összetartást szolgálták, nem a széthúzást.” (Enyedi Sándor: Magyar színház a diaszpórában. A torontói Kertész-jelenség. = Színház, 1988. december) És magyarázat lehet még – s ez a kritikákból, a hozzá intézett levelekből, a róla szóló visszaemlékezésekből egyaránt kiderül – a belőle áradó hivatás- és emberszeretet, amit társulata és közönsége megérezett és hasonló hőfokon viszonzott...

A jeles évforduló kapcsán a kamarakiállítás helyszínkéiben csak szemelget Kertész Sándor illetve a Torontói Művész Színház működésének eseményeiből. A kiállított dokumentumok laza időrendben követik egymást, egy-egy hangsúlyos eseményre, műre, színészre összpontosítva. A kiállítást Both Magdolna, Erdélyi Lujza és Papp Judit készítette.

A kiállítás 2011. október 28-tól 2012. március 31-ig a könyvtár nyitva tartási idejében látható. Megtekinthető: a [6. emeleti](#) [3] Színháztörténeti Tár katalógusfolyosóján és olvasótermében. Látogatóink részére a belépőjegy ára 400 Ft. Beiratkozott olvasóknak a belépés díjtalan.
2011/10/25 - 10:50

Forrás webcím: <https://oszk.hu/kiallitasok/deryne-voltam-kanadaban>

Hivatkozások:

- [1] <https://oszk.hu/sites/default/files/Kertesz-plakat.jpg>
- [2] <https://oszk.hu/sites/default/files/kertesz-sandor.jpg>
- [3] http://www.oszk.hu/sites/default/files/6_szint_szines.pdf